

**การประเมินผลโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**
**EVALUATION OF THE STUDENT MOBILITY PROGRAM: FACULTY OF
ISLAMIC SCIENCE, PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY, PATTANI CAMPUS**

ชุติกัญจน์ เพ็ชรแก้ว^{*1} อัสมัน แทอาลี² ยูโซะ ตาเล³ ยาฮารี กาเซ็ง⁴ ยามูดิน สาและ⁵

^{1,2,3} อาจารย์ประจำคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

^{4,5} นักวิชาการอุดมศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

*ผู้รับผิดชอบบทความ: chutikan.p@psu.ac.th

Chutikan Phetkaew^{*1} Asman Taeali² Yusof Talek³ Yahari Kaseng⁴ Yamudin Salaeh⁵

^{1,2,3}Lecturer of Faculty of Islamic Science, Prince of Songkla University, Pattani campus

^{4,5}Academic Higher Education of Faculty of Islamic Science,

Prince of Songkla University, Pattani campus

*Corresponding author: chutikan.p@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม โดยใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการประเมิน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการจำนวน 181 คน นักศึกษาที่กำลังร่วมโครงการ ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศจำนวน 8 คน และอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศจำนวน 2 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาความเที่ยงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.866 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า นักศึกษามีความเห็นว่าการโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=.81) ด้านกระบวนการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=$

Received : 1 September 2021

Revised : 10 November 2021

Accepted : 23 December 2021

Online publication date : 29 December 2021

4.19, S.D.=.82) ด้านผลลัพธ์ได้แก่ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, S.D.=.77) และด้านปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=.53) สำหรับผลการประเมินข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า สาเหตุที่นักศึกษาต้องการไปเรียนที่มหาวิทยาลัยในต่างประเทศมากที่สุดคือ ต้องการเปิดมุมมองด้านภาษา ต้องการมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตต่างประเทศ และต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของต่างชาติ และอาจารย์ผู้สอน ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศเห็นว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างชาติได้ดี แต่มีปัญหาสำหรับนักศึกษาบางส่วนที่ไม่สามารถสื่อสารภาษามลายูได้

คำสำคัญ : การประเมินผล / การแลกเปลี่ยนนักศึกษา

Abstract

This evaluation research aimed to evaluate student mobility project of faculty of Islamic Sciences. Stufflebeam's CIPP Model was utilized in the project. The data were collected from 181 students who participated in the project, 8 students who were participating in mobility project in universities abroad, and 2 lecturers at overseas universities. The samples of the study were randomly selected using simple sampling technique. The instrument was constructed by researchers. The content validity of measurement instrument was evaluated by the experts and reliability was calculated using Cronbach's alpha. Data including frequency, percentage, mean and standard deviation were analyzed. The qualitative data were collected via focus group and in-depth interviews and were analyzed by content analysis.

The result indicated that project input had high level ($\bar{X}=3.97$, S.D.=.81). For process of the project, students indicated high level for the project process ($\bar{X}=4.19$, S.D.=.82), and the highest level the project product ($\bar{X}=4.54$, S.D.=.77). Students indicated a high level for the problems in project participation ($\bar{X}=3.56$, S.D.=.53). The qualitative data found the main reasons for students who were interested in participating in the project were their strong desire to: 1) develop advanced language skills, 2) be equipped with good experience abroad and 3)

learn more about foreign culture. In addition, lecturers aboard reported that the students participating in the program were highly active in the activities and could well adapt to foreign friends; however, there was a problem for some students who were unable to communicate in Bahasa Melayu.

Keywords: Evaluation / Student mobility

บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ตลอดถึงกระแสโลกาภิวัตน์และการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้นำมาซึ่งสังคมที่ต้องพึ่งพากันมากขึ้น ทำให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรต่างๆตลอดถึงแรงงานได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น โดยตลาดแรงงานมีโอกาสในการเลือกจ้างบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและความชำนาญได้มากขึ้น ส่งผลกระทบในการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานสูงขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา เพื่อจะได้เป็นบัณฑิตที่มีความรอบรู้และสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานระดับภูมิภาคและระดับสากล การให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศในช่วงเวลาสั้นๆ นับว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตลอดถึงเรียนรู้วิธีการศึกษาของประเทศอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนการสอนในมหาวิทยาลัยต้นสังกัด เรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยเข้าไปอยู่ในสังคมของประเทศนั้นๆ รวมถึงได้เปิดโลกทัศน์สู่สากล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและการทำงานในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าวจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาในการเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล โดยเพิ่มสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่ใช้ในการทำงานได้ พัฒนาทักษะด้านการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมของบัณฑิตไทย โดยส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและวัดผลการเรียนการสอนตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน อาชีวะ และอุดมศึกษา การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างกัน ตลอดจนการส่งเสริมให้นักศึกษาไทยได้แสดงความสามารถในเวทีระดับนานาชาติ (กุลธิดา สิงห์สี, 2557) ในส่วนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (พ.ศ. 2561-2565) โดยกำหนดเป้าหมายให้บัณฑิตมีสมรรถนะระดับสากลสู่การเป็นพลเมืองโลก คณะวิทยาการอิสลามในฐานะที่

เป็นหน่วยงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ตระหนักในภารกิจที่สนับสนุนความเป็นสากลของมหาวิทยาลัย โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ความเป็นนานาชาติตามแนวทางดังนี้ 1. การสร้างความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมที่จะพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและบุคลากร โดยเน้นให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดจนการพัฒนาความรู้ความสามารถสู่ระดับนานาชาติ โดยการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรกับต่างประเทศ 3. จัดประชุม สัมมนาทางวิชาการ ระดับนานาชาติเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านวิชาการ วิจัย และเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4. เพิ่มจำนวนอาจารย์ชาวต่างประเทศและนักศึกษาชาวต่างประเทศ 5. พัฒนาศักยภาพในการใช้ภาษาและความรู้ข้ามวัฒนธรรมของบุคลากรและนักศึกษา (วิทยาลัยอิสลามศึกษา, 2560)

สำหรับโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม เป็นโครงการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ วัฒนธรรม สร้างบรรยากาศความเป็นนานาชาติและพัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นสากลของสถาบัน ซึ่งเป็นโครงการประเภทแลกเปลี่ยนตามแนวนอน (Horizontal mobility) คือเป็นโครงการที่นักศึกษาใช้เวลาในการศึกษาต่างประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาในคณะตลอดถึงนักศึกษาสังกัดคณะต่างๆในวิทยาเขตปัตตานี ได้มีโอกาสศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นการเสริมสร้างกระบวนการทัศนคติความเป็นนานาชาติให้แก่นักศึกษา พัฒนาความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาในประเทศไทย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน วิจัย และบริการวิชาการกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยได้ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษายภายใต้ชื่อโครงการเครือข่ายอิสลามศึกษานานาชาติ (International Islamic Studies Networking- IISN) เป็นโครงการเครือข่ายอิสลามศึกษานานาชาติที่ส่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีไปศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา และ 2 ภาคการศึกษา ขึ้นอยู่กับการตอบรับของมหาวิทยาลัยปลายทาง

ซึ่งโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ พัฒนานักศึกษาให้มีสมรรถนะและศักยภาพในระดับสากล รวมถึงได้เปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล ในสังคมที่หลากหลายวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะทำการประเมินผลโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการของนักศึกษา สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการต่อไป สำหรับการประเมินในครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินจาก นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการแล้ว นักศึกษาที่กำลังร่วม

โครงการ และอาจารย์ผู้สอนหรือผู้ดูแลนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (D.L. Stufflebeam, 1971) เป็นกรอบในการประเมินผลโครงการ ซึ่ง CIPP Model เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และเป็นการประเมินโครงการทั้งระบบ สามารถได้ข้อมูลในการตัดสินใจที่ครอบคลุมในทุกด้าน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป

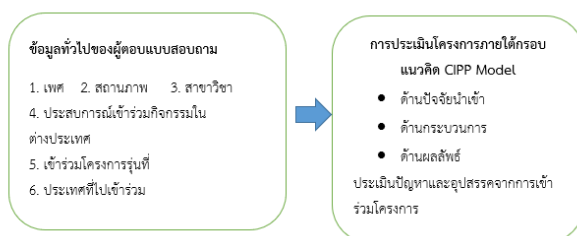
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม

คำถามการวิจัย

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการจำนวน 343 คน นักศึกษาที่กำลังร่วมโครงการ ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศจำนวน 8 คน และอาจารย์ผู้สอนหรือผู้ดูแลนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศจำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณคือนักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie และ Morgan (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling Technique) จากรายชื่อนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

กลุ่มเป้าหมายที่เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง จากการศึกษาพบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมในการสนทนากลุ่มคือ จำนวนผู้ร่วมสนทนาควรมีประมาณ 6-13 คน (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556; บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550 และ Sekaran & Bougie, 2013) ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มในงานวิจัยนี้จำนวน 8 คน

ส่วนอาจารย์ผู้สอนหรือผู้ดูแลนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In dept Interview) จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณคือ แบบสอบถามการสร้างเครื่องมือใช้วัตถุประสงค์ของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วย ความเป็นนานาชาติของนักศึกษาในด้านความสามารถทางภาษา การอยู่ในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม การมีเครือข่ายกับเพื่อนต่างชาติ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการสร้างเครื่องมือ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพ สังกัดคณะ สาขาวิชา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการต่างประเทศ เข้าร่วมโครงการรุ่นที่ และประเทศที่ไปเข้าร่วมโครงการ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบ (Checklist)

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านปัญหาและอุปสรรคจากการเข้าร่วมโครงการ ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

สำหรับข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามที่ใช้วัตถุประสงค์ของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามเช่นเดียวกัน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการทดสอบความเชื่อมั่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้

ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ พิจารณาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามว่าเป็นตัวแทนของเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการวัดอย่างเพียงพอ เป็นความตรงที่เครื่องมือหรือแบบทดสอบมีเนื้อหาสาระครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อคำถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการตัดสินรายชื่อของแบบสอบถามที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) ซึ่งจากการทดสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามพบว่ามีค่ามากกว่า 0.5

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่าค่าความเชื่อมั่น .86 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคที่ยอมรับได้ตามที่ Nunally เสนอไว้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .70 (Nunnally, 1978) เพราะฉะนั้นแบบสอบถามชุดนี้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการดังนี้

รวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการใช้แบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์จำนวน 181 ชุด ได้รับกลับคืนมาจำนวน 95 ชุด คิดเป็นร้อยละ 52.48 นิศาชล รัตนมณี และ ประสพชัย พสุนนท์ (2562) กล่าวว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณการยอมรับได้อยู่ที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป โดยอัตราการตอบรับกลับมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี

รวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่กำลังร่วมโครงการ ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยใช้การสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน

รวบรวมข้อมูลจากอาจารย์หรือผู้ดูแลนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 2 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปอุปนัย คือการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ มาตีความสร้างข้อสรุปซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1. ถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์อย่างละเอียด ชนิดคำต่อคำไม่มีการข้ามประโยค 2. สรุปชั่วคราวและตัดทอนข้อมูลแต่ละเรื่องของการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เพื่อลดข้อมูลที่ไม่ต้องการออก 3. ประมวลสรุปข้อเท็จจริง เพื่อให้เชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ กับสิ่งที่ค้นพบ

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการ กำหนดระดับค่าความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของ ค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550)

ค่าเฉลี่ย 1. 00 - 1. 49	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1. 50 - 2. 49	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2. 50 - 3. 49	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3. 50 - 4. 49	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4. 50 - 5. 00	อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 57.9 กำลังศึกษาอยู่คิดเป็นร้อยละ 50.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาสาขาอิสลามศึกษานานาชาติคิดเป็นร้อยละ 38.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการที่มีการจัดกิจกรรมในต่างประเทศมาก่อนคิดเป็นร้อยละ 72.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการในรุ่นที่ 9 จำนวนร้อยละ 41.1 และประเทศที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมมากที่สุดคือประเทศมาเลเซียคิดเป็นร้อยละ 68.4

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับมาก และผลความคิดเห็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านย่อยได้แก่ การดำเนินการคัดเลือกและการเตรียมความพร้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=.81)

ด้านกระบวนการ (Process) ด้านย่อยได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และการอยู่ในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม โดยภาพรวมด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.82)

ด้านผลลัพธ์ (Product) ได้แก่ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=.77)

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=.53)

3. สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับ ดังนี้ 1. เปิดใจยอมรับเพื่อนที่มีความแตกต่างมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา 2. หลังจากได้ผ่านการเข้าร่วมโครงการมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น 3. เปิดโลกทัศน์ความเป็นนานาชาติ 4. นำประสบการณ์ที่ได้รับมาวางแผนชีวิตได้ชัดเจนมากขึ้น 5. มีความมุ่งมั่นมากขึ้น 6. ผลการเรียนดีขึ้น 7. มีความรับผิดชอบมากขึ้น 8. มีมุมมองในการใช้ชีวิตมากขึ้น

ผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

การประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาคำอธิบายเพิ่มเติมสำหรับข้อค้นพบจากการวิจัยด้วยวิธีข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้น มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ผลการประชุมกลุ่มย่อยนักศึกษาที่กำลังเข้าร่วมโครงการ ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

คำถามที่ 1 ทราบว่าคณะมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาได้อย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ทราบว่าคณะมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา จากรุ่นพี่ จากการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ตอนเข้าปี 1 และจากการแนะนำของคณะ ขณะที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คำถามที่ 2 ทำไมต้องการไปเรียนมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

ผู้ให้ข้อมูลหลักให้เหตุผลดังนี้ 1. ต้องการเปิดมุมมองด้านภาษา 2. ต้องการมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตต่างประเทศ 3. ต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ 4. ต้องการมีเครือข่ายกับเพื่อนต่างชาติ 5. อยากรู้ระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ 6. มีความฝันตั้งแต่วัยเด็กที่อยากไปเรียนประเทศในโลกรอบ 7.อยากพูดภาษาอาหรับให้ได้เหมือนคนอาหรับ

คำถามที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการรับสมัคร การคัดเลือก และการอบรม

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า การอบรมภาษาอังกฤษที่คณะจัดบางส่วนไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง แต่ในขณะเดียวกันการอบรมวิชาภาษาอาหรับโดยวิธีการเข้าค่ายตลอดระยะเวลาที่อยู่ในค่ายใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสารเท่านั้น ทำให้ความสามารถทางภาษาอาหรับมีการพัฒนาขึ้น

คำถามที่ 4 การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเป็นอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นอกจากนี้การเรียนภาษาอาหรับแบ่งออกเป็น 8 ระดับ ก่อนที่จะเข้าเรียนต้องสอบวัดระดับ และในชั้นเรียนจะใช้ภาษาอาหรับเท่านั้นในการสื่อสาร

คำถามที่ 5 สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ
เปิดโลกทัศน์ เป็นการจุดประกายความคิดที่อยากจะเรียนต่อในระดับปริญญาโท และมีความ
รับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น

ผลการสัมภาษณ์อาจารย์และผู้ดูแลนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

คำถามที่ 1 ความพร้อมของนักศึกษาในการเข้าร่วมโครงการ

นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมากทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และ
กิจกรรมอื่นๆ ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม

คำถามที่ 2 ด้านสังคมและการปรับตัวในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า นักศึกษามีความสุขมากที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนต่างวัฒนธรรม ไม่มีปัญหา
ในการปรับตัว

คำถามที่ 3 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดสามารถเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี
แต่มิ่ นักศึกษาบางคนที่มีข้อจำกัดในเรื่องภาษาทำให้เป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับเพื่อนต่างชาติ

คำถามที่ 4 ปัญหาของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาด้านภาษา เนื่องจากมีนักศึกษาบางคนไม่สามารถพูดภาษามลายูได้ จึง
ทำให้เป็นอุปสรรคในการสื่อสารในชั้นเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

อภิปรายผล

จากการประเมินผลโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาโดยใช้รูปแบบของสตัฟเฟิลบีม เป็น
แนวทางมีผลการประเมินในแต่ละด้านดังนี้

1. การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินในขั้นนี้เป็นการประเมินความเหมาะสมหรือ
ความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์
เวลา ซึ่งจะมีประโยชน์ในการค้นหาว่าอะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์
(กาญจนา วัฒนสุนทร, 2551) สำหรับการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินการ
ดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาในการเข้าร่วมโครงการ และการเตรียมความพร้อมก่อนที่นักศึกษา
จะไปร่วมโครงการในต่างประเทศ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า กระบวนการการรับสมัคร
กระบวนการคัดเลือก และการเตรียมความพร้อมที่โครงการจัดขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก
($\bar{X} = 3.97$, S.D.=.81) จุดเด่นของโครงการ ที่ทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นว่ากระบวนการรับ
สมัคร กระบวนการคัดเลือก และการเตรียมความพร้อมที่โครงการจัดขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก
เพราะมีการประกาศรับสมัครอย่างเปิดเผยชัดเจน และในประกาศมีการกำหนดคุณสมบัติ ตลอดถึง

ระบุช่วงเวลา ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆทุกขั้นตอน นอกจากนั้นเมื่อนักศึกษาผ่านการคัดเลือก ก่อนที่จะเดินทางไปเข้าร่วมโครงการในต่างประเทศ มีการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อน โดยแบ่งออกเป็นหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ และหลักสูตรอบรมภาษาอาหรับ

2. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกิจกรรมต่างๆของโครงการ ที่เกิดขึ้น

ในขณะดำเนินโครงการ การประเมินกระบวนการมีประโยชน์ในการค้นหาจุดแข็ง และจุดอ่อนของ โครงการ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (เขาว์ อินัย, 2555) สำหรับการประเมินกระบวนการโครงการนี้ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินการ จัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และการอยู่ในสังคมที่หลากหลายทาง วัฒนธรรม พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=.82$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นเหตุผลที่นักศึกษาต้องการไปเรียนมหาวิทยาลัยใน ต่างประเทศคือ ต้องการมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในต่างประเทศ ต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมของ ต่างชาติ และต้องการมีเพื่อนต่างชาติ นอกจากนี้อาจารย์ที่สอน ณ มหาวิทยาลัยต่างประเทศกล่าว ว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี และมีความสุข มากที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนต่างชาติ นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสันต์ เลิศวิทย์วิวัฒน์ (2562) พบว่าผลการประเมินของนักเรียนอยู่ในระดับมากในประเด็นนักเรียนได้สร้างมิตรภาพกับ นักเรียนชาวต่างประเทศระหว่างที่อยู่ประเทศสิงคโปร์ และประเด็นนักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมกับ โรงเรียน Shelton International Hight School ยิ่งไปกว่านั้น ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งได้ศึกษาผลการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ พบว่า นักศึกษาได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงกับชาติอื่นๆ และส่งเสริมให้นักศึกษา ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านภาษาจากเจ้าของภาษา อยู่ในระดับมาก

3. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุด สำหรับโครงการนี้

ประเมินผลผลิตจากความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมโครงการ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, $S.D.=.77$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากโครงการนี้เป็น โครงการที่นักศึกษาได้เปิดมุมมองใหม่ๆ มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตต่างประเทศ มีเครือข่ายกับ เพื่อนต่างชาติ และก่อนที่นักศึกษาจะเดินทางไปต่างประเทศผู้จัดโครงการได้ดำเนินการติดต่อ ประสานงาน และเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในด้านภาษาเพื่อการสื่อสารที่จะนำไปใช้ใน ต่างประเทศ ตลอดถึงการแนะนำการใช้ชีวิตในต่างแดน และมีผู้ประสานงานกับมหาวิทยาลัยใน ต่างประเทศอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณทุกรายการ ตลอดโครงการ จึงทำให้ผลการดำเนินงานโครงการเป็นที่พึงพอใจต่อผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสันต์ เลิศวิทย์วิวัฒน์ (2562) ได้ทำการประเมินความพึง

พอใจของผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเรียนรู้ไทย-สิงคโปร์ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่านักเรียนและครูมีความพึงพอใจต่อโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเรียนรู้ไทย-สิงคโปร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนได้ดำเนินการติดต่อประสานงานและเตรียมความพร้อมของโครงการมาเป็นระยะเวลานาน ครูและนักเรียนให้ความร่วมมือในการฝึกการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างมีจุดหมายที่จะนำไปใช้กับชาวต่างชาติ ตลอดถึงมีผู้ประสานอย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนในประเทศสิงคโปร์ พร้อมกับรู้จักแหล่งเรียนรู้ต่างๆในประเทศสิงคโปร์อย่างดี และการจัดกิจกรรมมีความละเอียดแม่นยำเป็นไปตามที่กำหนด

4. ด้านปัญหาและอุปสรรค ที่พบในขณะที่เข้าร่วมโครงการ นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=.53) ซึ่งปัญหาที่พบได้แก่ วิชาที่เรียน ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศไม่ตรงกับวิชาในสาขาที่กำลังเรียน มหาวิทยาลัยในต่างประเทศไม่เปิดสอนรายวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนไว้ล่วงหน้า การทำวีซ่าเพื่อการเดินทางไปศึกษาหรือการต่อวีซ่ามีความยุ่งยากและล่าช้าสำหรับสิ่งที่นักศึกษาได้รับจากการเข้าร่วมโครงการประกอบด้วย ได้เปิดโลกทัศน์การใช้ชีวิตในต่างประเทศ จุดประกายความคิดที่จะเรียนต่อในระดับปริญญาโท ได้เครือข่ายเพื่อนต่างชาติ ได้ใช้ภาษาต่างประเทศ ทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น มีความกล้าในการแสดงออกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิดา ลาภศรีสวัสดิ์ และ Fumiyasu Maeno (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมั่นใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น มีความประหม่าลดน้อยลง

จากการประเมินผลการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่โครงการตั้งไว้ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์และมีประสบการณ์ตรงของความเป็นนานาชาติผ่านโครงการนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kehm (2005) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการเป็นนานาชาติของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการแลกเปลี่ยนนักศึกษามีจุดประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. ประสบการณ์ในต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ มีความยืดหยุ่น มีความรู้ ความเข้าใจวัฒนธรรม และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้ และ 2. ประการต่างประเทศช่วยให้ได้รับสิ่งที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ นำไปสู่การประกอบอาชีพในบริบทของความเป็นสากล นอกจากนี้ Konevan and Duoba (2007) และ Mechtberg and Stravsz (2008) กล่าวว่าโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา เป็นโครงการที่มีความสำคัญในการนำการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพในระดับสากล ซึ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ดังกล่าวจะมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ มีความเข้าใจในความเป็นพหุวัฒนธรรม และมีวุฒิภาวะในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีความรู้ด้านวิชาการเพิ่มขึ้นมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างไรก็ตาม Altbach and Engberg (2014) เห็นว่าการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรทำการประเมินโครงการเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายได้แก่ ผู้บริหารอาจารย์ นักศึกษา คณะกรรมการ และผู้ดูแลนักศึกษาในต่างประเทศ ตลอดจนผู้ปกครองนักศึกษา
2. ควรมีการถอดบทเรียนนักศึกษาจากประสบการณ์หรือประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในต่างประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการได้ รับรู้บริบทการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตในต่างประเทศด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรประเมินบริบทด้านการเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการสูงสุด
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2551). “การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตีฟเฟิลบีม ในการประเมินโครงการทางการศึกษา”. *Suranaree Journal of Social Science*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1. หน้า 67-83.
- กุลธิดา สิงห์สี. (2557). “อุดมศึกษาไทยในอาเซียน รูปแบบ แนวโน้ม และทิศทางการปรับตัวในอนาคต”. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2. หน้า 13-23.
- เชาว์ อินโย. (2555). *การประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ลาภศรีสวัสดิ์ และ Fumiyasu Maeno. (2555). “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ของนักศึกษาระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น”. *เอกสารการประชุมวิชาการทางการ*

ศึกษา ระดับชาติ ครั้งที่ 2.

นิสาชล รัตนมณี และ ประสพชัย พสุนนท์. (2562). “อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ”. **Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University**. Vol. 13 No. 3 (September – December). หน้า 181-188.

บุญใจ ศรีสถิตินรากุล. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัย: แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ**.

กรุงเทพมหานคร : ยู แอนด์ ไอ อินเตอร์มีเดีย.

พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. (2562). “ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเรียนรู้ไทย-สิงคโปร์ โรงเรียนมัธยมศาสตร์ จังหวัดลำปาง”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. ปีที่ 13 ฉบับที่ 3. (กรกฎาคม-กันยายน 2562). หน้า 26-38.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตน์ บัวสนธ์. (2556). **วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและการประเมิน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยาลัยอิสลามศึกษา. (2560). **รายงานการประเมินตนเองตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Ed PEx) วิทยาลัยอิสลามศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559**. วิทยาลัยอิสลามศึกษา.

ศิริชัย กาญจนวาสิ ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข (2555). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Altbach, P.G. & Ebgberg, D. (2014). “Global Student Mobility: The Changing Landscape”. **International Higher Education Journal**. Vol 77, Pp 11-13.

Kehm, B. M. (2005). “The Contribution of International Student Mobility to Human Development and Global Understanding”. **Journal of US-China Education Review**. Vol 2 No. 1. pp 18-24.

Konevas, L., & Duoba, K. (2007). “The role of student mobility in the development of human Capital in Europe”. **Journal of Economic and Management**. Vol 12. Pp 585 -591.

Mechtenberg, L., & Strausz, R. (2008). “The Bologna process: how student mobility affects multi-Cultural skills and educational quality”. **International Journal Tax Public Finance**. Vol 15. pp 109-130.

- Nunnally, J. C. (1978). **Psychometric Theory (2nd ed.)**. New York, NY: McGraw-Hill.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2013). **Research method for business: A skill-building approach**. (6th ed). John Wiley & Sons Ltd.